

درباره مصوبه مجلس برای کاهش ساعات کار و تعطیلی شب‌ها

عبور از بلاتکلیفی در چرخه کار و زندگی؟

صولت شجاعیان
پژوهشگر حوزه کسب‌وکار
و فعال سابق دانشجویی

سرانجام مجلس پس از کش‌وقوس‌های فراوان، مصوبه کاهش ساعات کاری به همراه تعطیلی دو روز در هفته یعنی روزهای جمعه و شنبه را تصویب کرد، اگرچه هنوز این مصوبه در مسیر شورای نگهبان است و به‌نظر می‌رسد باید از لایه‌لای پروپاگاندا و فشارهای این‌روزهای اقلیت مخالف تعطیلی شنبه بر این شورا برای رد آن، به سلامت بگذرد تا تاییدیه شورای نگهبان را بگیرد و آنگاه به نظام اداری کشور ابلاغ گردد. اما در هر حال، تصویب نهایی این قانون می‌تواند به‌مثابه خیز بلندی در راستای عبور از یک بلاتکلیفی چندین‌ساله در راستای تنظیم چرخه کار و زندگی در کشور به‌شمار آید که در این موضوع پس از سال‌ها بحث و چالش علی‌الخصوص در دوقطبی تعطیلی‌شنبه یا پنج‌شنبه! اکنون به نقطه‌ای مثبت رسیده، البته اگر و تنها اگر با رفع برخی ایرادات و تبیین و توضیح چارچوب آن همراه شود.

به‌عنوان نمونه، در تبصره ۳ این قانون آمده «واحدهای نظامی، انتظامی و امنیتی و بخش عملیاتی واحدهای خدمت‌رسانی از قبیل بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی درمانی، مراکز بهزیستی، بانک‌ها و اماکن ورزشی» از شمول این قانون مستثنی هستند. یعنی قانون‌گذار خواسته مراکزی را که فعالیت آنها برای کشور و مردم جنبه حیاتی و ضروری دارد، از سایر بخش‌ها جدا کند. این‌کار البته فی‌نفسه اقدام صحیحی است، اما دو ایراد اساسی دارد. اول اینکه، کارکنان این ادارات به روشنی مورد تبعیض قرار گرفته‌اند، درصورتی که مجلس یا مرجع قانونگذار در نظام اداری کشور باید شرط عدالت را در تصویب قوانین عام برای نیروی کار جامعه همواره رعایت کند.

ایراد دوم این است که مگر تنها فعالیت همین ادارات و نهادهای برای کشور و مردم ضروری و حیاتی‌اند، از کجا معلوم مابقی بخش‌ها چندان اهمیتی برای جامعه ندارند؟ مثلاً فعالیت ادارات آب، برق، گاز، راه و... علی‌الخصوص واحدهای اتفاقات آنها در روزهای تعطیل ضروری نیست؟! ستادهای پشتیبانی دولت الکترونیک، شهرداری‌ها و مراکز مدیریت بحران چطور؟ مخابرات، پست، گمرک نواحی بندری و مرزی، رسانه‌های خبری و... این‌ موضوع در کسب‌وکارهای بخش خصوصی ملموس‌تر است. بسیاری از شرکت‌ها، بنگاه‌ها، فروشگاه‌های زنجیره‌ای و...به دلیل ماهیت کاری امکان توقف فعالیت‌های‌شان را در هیچ روزی ندارند و اساساً از نقطه‌نظر مدیریت سرمایه و کسب‌وکار هم مادامی که فعالیت یک‌بنگاه سودآور است یا دست‌کم موجب رضایت ارباب رجوع و مشتریان اش می‌شود، دلیلی برای توقف آن در هیچ روزی وجود ندارد. بنابراین، این وضعیت

در فقدان تبیین و توضیح این قانون، ممکن است آن را به شیوه یک تناقض ساختاری بین لزوم کاهش ساعت کاری و افزایش تعطیلی کارکنان از یک‌طرف با اصل نامحدود بودن فعالیت نهادهای ضروری و کسب‌وکارهای بخش خصوصی از سوی دیگر، جلوه‌گر سازد.

در واقع، مسئله حائز اهمیت در خصوص این قانون این است که کاهش ساعت کار و بالطبع تعطیلی دو روز در هفته متعلق به کارکنان و منابع انسانی است، نه ادارات و کسب‌وکارها! دلیل‌اش هم بذل و بخشش صوری به کارکنان نیست؛ بلکه به افزایش بهره‌وری منابع انسانی برمی‌گردد، یعنی ایجاد تعادل در کار و زندگی کارکنان، اعطای فرصت استراحت بیشتر، افزایش رضایت شغلی کارکنان و در عوض انتظار انجام کار بیشتر و باکیفیت‌تر در زمان اشتغال به کار از سوی آنان.

اما بنگاه‌ها و حتی بسیاری از بخش‌های ادارات دولتی که فعالیت آنها موجبات رضایت شهروندان را فراهم می‌کند، هیچ منع یا احیاناً بهانه‌ای (در بخش دولتی!) نباید در مسیر فعالیت بی‌وقفه داشته باشند، منتهمی با رعایت اصل میزان ساعات کاری مصوب در این قانون، یعنی ۴۰ ساعت در هفته برای کارکنان و ترجیحاً قرار دادن اوقات فراغت آنها از کار در روزهای تعطیلی که کارکنان همه بخش‌ها و نهادهای مطابق یک استاندارد و عرف تاریخی هر کشور در تقویم ملی تعطیل اعلام می‌شود و بالطبع می‌عد در کشور ما جمعه و شنبه‌ای که در قانون جدید مصوب شده، خواهد بود.

باین‌حال، می‌بایست این اصل را در نظر داشت که اگر در یک بنگاه و یا سازمان بنابر ماهیت کار، فراغت از کار پرسنل در روزهایی غیر از روزهای تعطیل واقع شود؛ نه از نقطه‌نظر مدیریت منابع انسانی و نه از لحاظ قانونی هیچ ایرادی ندارد، این موضوع در قانون کار هم آمده، مطابق تبصره ۱ ماده ۶۲ این قانون «...در کارگاههایی که حسب نوع یا ضرورت کار و یا توافق طرفین، به‌طور مستمر روز دیگری برای تعطیل تعیین شود همان روز در حکم روز تعطیل هفتگی خواهد بود.» یعنی اگر چه بهتر است تعطیلات کارکنان در روزهای مصوب تقویم باشد، اما الزام قانونی برای این کار وجود ندارد و سازمان‌ها براساس «نوع یا ضرورت کار و یا توافق طرفین» می‌توانند روزهای دیگری را برای تعطیلات کارکنان تعیین کنند.

بنابراین پس از ابلاغ این قانون، نه الزاماً هیچ سازمان یا کسب‌وکاری ملزم به تعطیل کردن اوقاتی از فعالیت خود است و نه هیچ نیروی انسانی‌ای مجبور یا موظف است بیش از ساعات مصوب در این قانون (۴۰ ساعت در هفته) به فعالیت بپردازد. دراین‌صورت، بدیهی است که تامین نیروی لازم برای فعالیت اداره و بنگاه در روزهای تعطیل به هنر مدیریت منابع انسانی این سازمان‌ها از طریق برنامه‌ریزی نیروی انسانی به‌اشکالی نظیر تنظیم کار نوبتی، شیفتی، ارجاع کار اضافی (مطابق شرایط قانون کار) و یا به‌کارگیری نیروی جدید برای فعالیت بنگاه در این روزها برمی‌گردد.

۲

تیتریک

HEADLINE ONE

گزارش یک

سران قوا و چهره‌های شاخص سیاسی و نظامی به میزبانی مقام معظم رهبری یاد رئیس‌جمهور فقید را گرامی داشتند؛

سوگ‌بزرگان

گروه‌خبر: صبح‌شنبه، مراسم‌بزرگداشت‌رئیس‌جمهور فقیدودیگر جان‌باختگان‌ساحه‌سقوط‌هلی‌کوپتر از سوی رهبر انقلاب در حسینیه امام خمینی (ره) برگزار شد. جمعی از اقشار مردم، چهره‌های سیاسی، سفرای مقیم ایران و مهمان‌های خارجی در این مراسم حضور داشتند. حضور هیئت عراقی شامل رئیس‌جمهور، نخست‌وزیران پیشین، چهره‌های سیاسی و فرماندهان ارشد حشدالشعبی بیش از دیگر مهمانان به چشم می‌آمد. روز گذشته همچنین دیدار خانواده جان‌باختگان‌ساحه‌سقوط‌هلی‌کوپتر با مقام رهبری نیز برگزار شد.

▼ رهبری: این تسبیح باشکوه نشان داد که ملت ایران زنده است

آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار خانواده‌های این شهیدان، کارای مردم و خدمت به مردم و مردمی بودن را بارزترین ویژگی این شهیدان برشمردند و گفتند: مرحوم شهید آقای رئیسی شب‌روزی‌نمی‌شناخت و به‌معنای واقعی کلمه خستگی ناپذیر بود. رهبر انقلاب با تسلیت به خانواده‌های این شهیدان، مرحوم شهید آقای امیرعبداللّه‌پیمان را نیز خستگی‌ناپذیر خواندند و افزودند: شرح خدمات و تلاش‌های آقای رئیسی و آقای امیرعبداللّه‌پیمان در جبهه داخلی و در جبهه خارجی یک داستان طولانی و مفصل است. آیت‌الله خامنه‌ای یکی از نکات برجسته درباره مرحوم شهید آل‌هاشم را تغییر معنای نماز جمعه خواندند و خاطرنشان کردند: مرحوم آل‌هاشم از زمانی که به‌امامت جمعه‌تبریز منصوب شد این نماز را از یک عمل عبادی صرف به یک عمل جامع عبادی، معنوی، خدماتی و مردمی تبدیل کرد. ایشان کار و تلاش برای مردم را از ویژگی‌های ممتاز شهید موسوی و شهید رحمتی و شهدای کادر پرواز دانستند و تاکید کردند: همین روحیات و ویژگی‌ها باعث شد که خداوند آنها را امیاه سرفرازی ملت ایران قرار دهد.

در تعامل با دنیا مشکل داریم

بررسی سخنان دیروز بیژن زنگنه درباره تحریم و نقش دیپلماسی در کاهش و رفع آن

شادی مکی

گزارشگر هم‌میهن

بیژن زنگنه وزیر پیشین نفت، در اظهاراتی از فقدان تعاملات جهانی در ایران انتقاد کرده و آن را عاملی برای عدم توسعه کشور خوانده است. او همچنین گفته است که چگونه باورهای اشتباه نخبگان در حوزه اقتصاد در کنار استفاده از اقتصاد دستوری و رانتی، اقتصاد کشور را به محاق برده است. کارشناسان در گفت‌وگو با هم‌میهن سخنان این سیاستمدار فعال در حوزه اقتصاد کشور را مورد بررسی قرار دادند.

▼ تحریم دشمن شماره یک بهره‌وری است

بیژن زنگنه، وزیر پیشین نفت روز گذشته در مجمع عمومی انجمن بهره‌وری ایران سخنرانی کرد. او در این جلسه «بهره‌وری» را یکی از محصولات تمدن غربی و یکی از مراحل توسعه تکنولوژیک خواند و گفت: «بعد از انقلاب نوعی غرب‌بستیزی حتی در بین نخبگان ما وجود دارد و هر چه هم تولید می‌کنیم، می‌گوییم از مشابه خارجی آن بهتر است که این در موارد زیادی نادرست است و این روند ما را از فرایند آموزش جهانی عقب‌نگه می‌دارد.»

زنگنه اظهار کرد: «در حوزه اقتصادی، اگر یک شرکت در فضای بازار آزاد نتواند رقابت کند، یعنی یا کیفیتش را بالا ببرد و یا قیمتش را پایین بیاورد، نابود می‌شود. رقابت در بازار طبیعی امر انتخابی نیست، بلکه بحث ماندن یا نماندن و بحث مرگ و زندگی است. در سه دهه اخیر، شرکت‌های بزرگی نظیر نوکیا در بخش‌هایی کاملاً حذف شدند که اصلاً تصور آن را نمی‌کردیم. این نتیجه موضوع مهم رقابت است که تعیین می‌کند کدام شرکت بماند و کدام نماند؟ و راه ادامه حیات، افزایش کیفیت یا کاهش قیمت است.» وزیر پیشین نفت با اشاره به «ناراحتی یکی از وزرای ژاپن از کاهش ورشکستگی در شرکت‌های ژاپنی» گفت: «الآن در مواردی دولت و قوه قضائیه ما شرکت‌های ورشکسته را با زور و دستور به چرخه حیات بر می‌گردانند و اصلاح‌قیمت تمام‌شده مهم نیست و تنها کارگران باید حقوق‌شان را بگیرند. اما آن وزیر ژاپنی از این ناراحت بود که رقابت (که از نمادهای و نتایج آن ورشکستگی شرکت‌های ضعیف است)، بین شرکت‌های ژاپنی کم شده است.» زنگنه پاسخ این پرسش که «آیا اقتصاد تعاملی مبتنی بر بازار آزاد را با تمام نقاط ضعفش می‌پذیریم؟» را مهم ارزیابی کرد و افزود:

«اگر خواهیم تعامل کنیم، چاره‌ای جز اتخاذ سیاست جایگزینی واردات نداریم، ولی این سیاست حتی یک کشور را وارد چرخه توسعه نکرده است. وقتی شرکت‌های ما مزیتی نداشته باشند و با هیچ‌جا رقابت نکنند، در داخل هم به جای رقابت، تبانی می‌کنند و نتیجه آن فشار شدید بر مردم است. در مواردی، علت رشد ما در ورزش، پذیرش هنجارهای بین‌المللی بوده و اگر قرار باشد در اقتصاد فقط با خودمان مسابقه دهیم، هیچ رشدی نمی‌کنیم. بیش از دولت، نخبگان ما هم در این ضعف سهیم‌اند، چون بخشی از آن‌ها بی‌بازش

تعامل مثبت با جهان، جایگزینی واردات را قبول دارند. در حالی که کشور خودکفا با کشور دارای تراز بازرگانی مثبت تفاوت دارد. برای صادرات باید چیزی تولید کرد که دیگران بخرند، نه اینکه مثلاً خودروی ۱۵ هزار دلاری را برای صادرات، دستوری ۱۰ هزار دلار بفروشیم. اینکه قابل ادامه نیست.»

او با مقایسه روزکرد دو کشور چین و روسیه اظهار کرد: «چین جز در سیاست و بخشی از امور اجتماعی، هنجارهای بین‌المللی را پذیرفته و غولی شده که با آمریکا رقابت می‌کند، اما روسیه هنجارها را نپذیرفته و ۳۰ سال است اقتصادش فقط در حد کشور اسپانیا است. در ده سال گذشته رشد اقتصادی آن صفر بوده و تنها تلاش بی‌نتیجه دارد تا به‌خاطر داشتن بمب اتمی خود از غرب امتیاز بگیرد.» به گفته او که دوره‌ای وزیر نیرو هم بوده، در هنجارهای جهانی نباید وزن دولت و حتی بخش خصولتی در اقتصاد زیاد باشد و نباید اقتصاد دستوری و رانتی باشد، چون همه دنبال رانت می‌گردند و برینده اقتصاد رانتی، اکثر افراد حقه‌باز هستند.

زنگنه «نیروی باسواد» را از مزایای کشور توصیف و تاکید کرد: «ما باید روی استراتژی‌ی‌ها و پارادایم‌های اصلی توسعه و زیستن در دنیای امروز فکر کنیم و این کار نخبگان است. همه چیز را هم نباید گردن دولت انداخت، باید روی این موارد کار کنیم تا دولت هم بپذیرد.» او با تاکید بر اینکه تحریم، دشمن شماره یک بهره‌وری است، ادامه داد: «اقتصادی که بر رانت بنیان نهاده شده، ربطی به بهره‌وری ندارد. در این شرایط اینکه خودروسازان ما روی بهبود کیفیت و از جمله ایمنی کار کنند، منطقی نیست، چون هر چیزی تولید کنند، با هر قیمتی مردم می‌خرند. پس وقتی رقیب ندارند، چرا دنبال بهره‌وری و کاهش قیمت و رشد کیفیت بروند؟» وزیر سابق نفت با اشاره به مباحث موجود در خصوص لزوم افزایش قیمت بنزین برای کاهش مصرف و افزایش بهره‌وری گفت: «معتقدم بنزین را وقتی باید گران کرد که خودرو خیلی ارزان شود. ما خودرو را خیلی به مردم گران می‌فروشیم، بگذاریم خودرو رقابتی شود تا مردم بتوانند بهترین خودرو را بخرند. من همیشه مخالف افزایش قیمت بنزین بودم، چون مردم تحمل ندارند و هدف راه اصلاح اقتصادی نمی‌دانستیم، بلکه درآوردن پول برای اصلاح یارانه می‌دانستیم. مقادیر افزایش قیمت آنقدر کم‌شش نداشت که مصرف‌را کم کند.»

او بابیان اینکه مادرگیر ابتدایی‌ترین مبانی بهره‌وری هستیم، گفت: «هنوز در سیاست‌گذاری‌های اصلی اقتصاد توسعه‌گیر داریم، در این ۱۲۰ سال بعد از مشروطیت، تلاش می‌کنیم به‌صورت ماندگار در چرخه توسعه جهانی قرار بگیریم و هنوز موفق نشده‌ایم. هنوز بحث داریم که توسعه خوب است یا بد است؟ از این مفاهیم می‌خواهیم استفاده کنیم یا نه؟ فقط در پزشکی توسعه را قبول داریم، چون به جانمان ارتباط دارد و عالی‌ترین دستگاه‌ها و داروها و معالجات به سرعت به ایران می‌آید و پزشکان ما تعامل بدون محدودیت با دنیا دارند، ولی بقیه نمی‌توانند. در حالی که در دنیای بدون تعامل نمی‌توان زندگی کرد.»

زنگنه گفت: «من قبول دارم که نظام بازار آزاد هزاران اشکال دارد، اما اگر آن را دنبال و اشکالاتش را رفع نکنیم، درگیر ده‌ها هزار ایراد اقتصاد کمونیستی و اقتصاد ژورنالیستی می‌شویم. تفرکات بخشی از نخبگان ما ژورنالیستی است و اگر این‌ها را اصلاح نکنیم، وارد

